

Дейността на учителя в детската градина е многообразна. Той изпълнява едновременно редица съществени функции, насочени към решаване на стратегическата цел – поставяне на началото на цялостно развита творческа личност. Въз основа на допускането, че детската градина допълва и разширява в определени посоки функцията на добрия дом, детската учителка естествено поема някои от атрибутите и задълженията на майката през деня, без обаче да търси удовлетворение на потребността си да развива майчинска емоционална връзка. Нейното задължение е по-скоро да поддържа, да засилва и да обогатява личното отношение на детето със семейството, като същевременно въвежда по-широк свят от хора и възможности.

Тръгването в детска градина е социално преживяване извън семейството. То създава психологически проблем за детето и възможност за учителката да направи принос в психичната хигиена. Проблемите, които възникват от тръгването на детето на детска градина, са илюстрация на факта, че през целия предучилищен период детската учителка има двойна отговорност и двойна възможност. Тя има възможност да подпомага майката да открие своя майчински потенциал, а детето – да премине през неизбежните психологически проблеми, пред които се изправя развиващото се човешко същество.

Тъй като децата в предучилищна възраст са склонни да стават жертви на своите силни емоции и агресивност, детската учителка от време на време трябва да ги предпазва от тях самите и да упражнява контрола и ръководството, необходими в непосредствената ситуация, и освен това да гарантира наличието на нужните и носещи удовлетворение дейности в играта, за да им помогне конструктивно да канализират агресивността си и да придобиват ефективни умения.

Важно изискване е специалната и общонаучната подготовка на учителя. За детския учител са необходими в еднаква степен педагогически и психологически знания. Знанията от основите на педагогиката се конкретизират в знания в областта на предучилищната педагогика. Тя осведомява педагога за методологическите и специфичните закономерности на педагогическия процес при формиране на децата от предучилищна възраст. Тези знания му осигуряват проявата на творчество при възпитанието и обучението. Същевременно само знанията от предучилищната педагогика не могат да осигурят интензификация на възпитанието и обучението на децата. Педагогическото въздействие може да бъде резултатно при наличие на психологическа подготовка на учителя в детското заведение. Възрастовите особености очертават характеристиката на психическото развитие и средствата за личностното формиране на децата; възможностите за индивидуален подход. При наличие на

солидни знания в областите на предучилищната педагогика и възрастовата психология, учителят може да развие творческия потенциал на децата до постъпването им в училище.

За да бъде добър специалист учителят в детската градина трябва да има общопедagogическа и специална педагогическа подготовка – солидни знания по психология, анатомия и физиология на детето; да познава психолингвистиката и др. науки, свързани с развитието на детето, съдържанието и организацията на педагогическия процес.

За да осъществява образователните и възпитателните задачи в единство със съдържанието на работата и да използва различни технологии за усвояването им в педагогическия процес, детският педагог трябва да притежава умения, характеризиращи професионалната му подготовка. Без специални изобразителни умения не може да насочва към основното и да се стимулира творчеството. Без музикални умения той не може да осигури емоционална стимулираща атмосфера, без двигателна култура и съответно наличие на двигателни умения не може да ръководи активността на децата и да осигурява висока физическа дееспособност. Тези и много други умения са свързани както с разнообразното съдържание на работата, така и със спецификата на процеса в детското заведение – да се въздейства непосредствено, непреднамерено; да се удовлетворява потребността на детето от подражание чрез личния пример на педагога.

Педагогическото майсторство предполага стил на общуване с децата, който има за основа заинтересоваността им от поставените задачи и непрекъснато преустройство на поведението им. На практика изработването на такъв стил изисква не само дългогодишен опит, но и положително отношение на педагога към професията, в неразривно единство с любов и преданост към децата.

Като основно личностно качество на педагога в детското заведение е колективизмът. Осъзнаване на своята дейност като част от общата цел на колектива е предпоставка за създаване на стимулираща, оптимистична атмосфера. Колективизмът предполага постоянно усвояване на наличния педагогически опит и осъзнаване на своя принос в неговото обогатяване. Успехът в отделната група се реализира чрез отделния учител, но включва опита и традицията на целия колектив и утвърждава неговия престиж. Формирането и проявата на това качество в детската група има своята специфична ситуация. В нея работят двама учители, които трябва от равностойни позиции да решават общи задачи, да изработват единен стил на педагогическо въздействие, като

всеки педагог запазва своята индивидуалност, прилагайки хуманно-личностния подход. Към тези качества в професиограмата на учителя в детската градина може да се допълнят и качествата бодрост, жизненост, чувство за хумор, оптимизъм, които създават доброжелателна атмосфера и доверие; емоционална близост с децата.

Учителят не може да осигури пълноценно формиране на личността, ако самият той не е ярка личност, ако не притежава тези качества, тези добродетели, които трябва да изгради у децата. От таланта на учителя, от богатството на неговата личност, от неговата ерудиция и духовно богатство зависи изграждането на детето.

Квинтилиан поставя изисквания пред учителя, които показват колко голямо значение отдава той на тяхната педагогическа дейност. Според него учителят трябва да има „бащински сърце“ към учениците. „сериозността му не трябва да бъде мрачна, но приятелството му не трябва да отива до там, че да загуби личното си достойнство. Едното ще донесе отблъскване, а другото – унижение. Но и двете са еднакво опасни за образователното въздействие върху учениците... Нека учителят не бъде раздразнителен и същевременно да не търпи онова, което се нуждае от изправяне. Нека той бъде естествен в преподаването, търпелив в работата си и възможно повече старателен.”

Ако у учителя има само любов към ученика като баща, майка, той ще бъде по-добър от този учител, който е прочел всички книги, но у когото няма любов към работата, нито към учениците. Ако учителят съединява в себе си любовта към работата и към ученика, той е свършен учител.

Особено важно е учителят да умее да „заразява“ децата с бодро, жизнерадостно настроение, с мажорност, остроумие, усмивка, но не подигравателно, а просто с приветлива усмивка” – пише Макаренко и по-нататък продължава: „трябва да бъде също така радостен, както и колективът. Никога не си позволих да бъда печален, да имам тъжно лице. Дори ако имах неприятности, ако бях болен, трябваше да умея да не показвам всичко това пред децата.”

За добрия учител не може да се каже, че той винаги е строг или мек, активен или пасивен. Той обикновено е един или друг в зависимост от обстоятелствата. Голямата помощ на учителя се съчетава с предоставянето на самостоятелност; първоначалната инициатива на учителя да премине в ръцете на ученика – препоръчва Ф. Гоноболин.

Голяма значимост при организиране на общуването имат организаторските умения на учителя, които са свързани с организиране на собствената му дейност и на дейността на децата. Те дават възможност за осигуряване на ред и дисциплина в клас, за продуктивно използване на всяка минута.

За да се осигури успешно възпитателно-образователния процес, учителят трябва да притежава гностични умения. Те са свързани с доброто познаване на обекта на учителския труд – децата, отбелязва Ст. Жекова.

Известен приоритет в процеса на педагогическо общуване имат комуникативните умения на учителя, които се определят от почти всички автори като водеща, основна група умения. За комуникативни умения говорим не само когато се обменя информация между учителя и детето. Необходимо е преди всичко информацията да бъде не просто приета, а и разбрана, осмислена – отбелязва Г. Андреева. Изграждането и развиването на комуникативни умения у учителя изисква овладяване и оптимално използване на средствата за комуникация – вербални и невербални.

Учителят трябва да „види“ крайния резултат от урока преди той да е започнал, още в предварителната му подготовка, за да съумее да изгради съответен оптимален вариант на общуване. Затова той трябва да притежава конструктивни умения. Те дават възможност на учителя да оцени трудностите, които могат да възникнат у ученика при даден учебен материал. Тези умения помагат на учителите да избегнат шаблона, да изпробват различни варианти на работа, да внесат в образователния процес нещо необикновено, интересно, да увлекат децата.

Обучението в детската градина изисква учителката да е готова да въвежда ограничения и да контролира импулсите и инстинктивните желания, които са често срещани при всички деца и са неприемливи в собствената им общност, като същевременно осигурява средствата и възможностите за пълното творческо и интелектуално развитие на малките деца, както и на тяхната фантазия и драматичен живот.

